

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER K.D. USHYNsky"**

*(Department of General and Differential Psychology,
Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology,
Department of Theory and Methods of Practical Psychology)*

MOLDOVA STATE UNIVERSITY

(Department of Psychology)

UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW

(Institute of Psychology)

VILNIUS UNIVERSITY

(Institute of Psychology)

JOHNS HOPKINS UNIVERSITY

(Department of Psychology & Brain Sciences)

ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY

(Department of Language and Psychological and Pedagogical Training)

KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL

UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA

(Department of Psychology)

CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY

(Department of Practical Psychology)

VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY

(Department of Psychology)

ODESA ASSOCIATION OF PSYCHOLOGISTS

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works

International Scientific and Practical Internet Conference

May 17, 2024

Odessa – 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

*(кафедра загальної та диференціальної психології,
кафедра психіатрії, медичної та спеціальної психології,
кафедра теорії та методики практичної психології)*

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ

(кафедра психології)

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ

(Інститут психології)

ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(Інститут психології)

УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА

(кафедра психології та досліджень про мозок)

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки)

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ

(кафедра психології)

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра практичної психології)

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

(кафедра психології)

ОДЕСЬКЕ ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 року

Одеса – 2024

**ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО
ЗДОРОВ'Я ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО
КОНФЛІКТУ**

Помилуйко А.Ф.327

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ТРИВОЖНОСТІ В
ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ ТА ЇХ КОРЕКЦІЯ**

Санду О.С., Мельничук І. В.332

**КОРЕКЦІЯ ТРИВОЖНОСТІ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ МЕТОДАМИ АРТ-
ТЕРАПІЇ**

Сизова Л. В., Мітіна С. В.335

**ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ЕМОЦІЙНО-ОСОБИСТІСНИХ
ОСОБЛИВОСТЕЙ НА МОТИВИ ТАТУЮВАННЯ**

Павлінова О.В, Чебикін О. Я338

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВИГОРАННЯ

Коршун І.О., Дідух М.Л.340

**ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ
ПСИХОЛОГА КРИЗА ТА СПОСОБИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ**

Слівінський О.Ю., Дідух М.Л.343

**СПРИЙНЯТТЯ СЕНСУ КАЗОК ЯК ПІДГРУНТЯ МОРАЛЬНИХ
НАВИЧОК У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Ткаченко А.А., Сидоріна О.В.347

**ВПЛИВ ТРИВОЖНОСТІ НА МІЖОСОБИСТІСНІ ВІДНОСИНИ
ШКОЛЯРІВ МОЛОДШОГО ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ**

Шмаленко Ю.О., Денисенко А.О.349

**ВПЛИВ ОНЛАЙН-ПРОВЕДЕНОЇ ТЕХНІКИ САМОСПРЯМОВАНOSTІ
НА СУБ'ЄКТИВНЕ СПРИЙНЯТТЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО
БЛАГОПОЛУЧЧЯ**

Дубровська Ю.О.353

**ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ПСИХОЛОГА В
КОНТЕКСТІ ПСИХОЛОГІЇ**

Квасильчук М.О.355

**ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ В
ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ**

Іжикевич І.А.359

**САМООЦІНКА ЯК ЧИННИК ПОДОЛАННЯ КРИЗОВОГО СТАНУ У
МОЛОДІ**

Миронова Т.О., Ситнік С.В.362

**ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН
СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

Хекоян Е.А.366

ОСОБЛИВОСТІ ПОДРУЖНИХ КОНФЛІКТІВ ТА ЇХ ПСИХОКОРЕКЦІЯ

Яровенко Ж.О.369

ВПЛИВ ТРИВОЖНОСТІ НА МІЖОСОБИСТІСНІ ВІДНОСИНИ ШКОЛЯРІВ МОЛОДШОГО ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

Шмаленко Ю.О., Денисенко А.О.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Протягом тисячоліть феномен тривоги залишався в центрі у психологічних дослідженнях. Зараз у всьому світі спостерігається помітний сплеск тривоги та пов'язаних із нею розладів. Згідно з американськими дослідженнями, приблизно кожен сьомий американець хоча б раз у житті стикався з тією чи іншою формою тривожного розладу, що перевершує навіть депресію за поширеністю. Глобалізація та цифровізація суспільства, здається, посилюють, а не пом'якшують цю тенденцію.

У психологічній літературі тривогу і тривожність у ряді випадків використовуються як синоніми, але частіше розводять як самостійні поняття. Визначення тривоги, як стану є ключовим визначення тривожності, як властивості особистості. Тривога - це схильність індивіда до переживання тривоги, що характеризується низьким порогом виникнення реакції тривоги [1].

На думку ряду авторів, тривалий стан тривоги може ставати властивістю особистості, переходячи в категорію тривожності [3]. Тривожність одна із основних аналізованих параметрів індивідуальних відмінностей. Підвищений її рівень також виникає у здорових людей, які переживають наслідки психічної травми. При більш детальному розгляді можна побачити, що тривожність виглядає, як фантазія, у якій є переживання потенційно не благополучному результату, який має при цьому об'єктивні передумови.

Міжособистісними називають зв'язки, які об'єктивно переживаються, взаємозв'язки між людьми, в основі яких лежать різноманітні емоційні стани. Ці зв'язки ще називають експресивними та емоційними.

У психології прийнято розділяти відносини, що виникають між людьми, на суспільні та міжособистісні. Під суспільними відносинами розуміємо ті, що складаються між індивідуумами, або між соціальними групами людей сфери економічних, політичних відносин. Такий вид спілкування не зачіпає особистості людей, тобто людина виступає суб'єктом суспільної групи і представляє лише її інтереси. Такі відносини «зумовлені об'єктивно, носять знеособлений характер та сутність їх у взаємодії конкретних соціальних ролей» [2, с. 130]. Вони будуються не на основі симпатій чи антипатій, але в основі певного становища, займаного кожним у суспільстві. Людина неминуче показує своє ставлення до проблеми, додає особистісної оцінки. Тому цілком доцільно говорити про «побудову всередині системи безособових суспільних відносин другого ряду відносин - міжособистісних». Визнання важливості психологічних процесів у міжособистісній динаміці не тільки покращує розуміння людської поведінки, але й надає цінні інструменти для сприяння більш здоровим і повноцінним зв'язкам з іншими як в особистій, так і в професійній сферах [4, с. 384].

Мета роботи – визначення впливу тривожності на міжособистісну взаємодію учнів молодшого підліткового віку в умовах змішаного навчання.

В дослідженні взяли участь 50 осіб молодшого підліткового віку.

Для досягнення мети було застосовано різноманітні методики: Тест шкільної тривожності Філіпса, Діагностика соціально-психологічної адаптації К. Роджерса та Р. Даймонда, Тест Спілбергера-Ханіна для оцінки рівня ситуативної тривожності, Тест диференціальної самооцінки функціонального стану (САН), Тест оцінки психологічного клімату у колективі.

Згідно отриманих показників, в умовах дистанційного та очного навчання, серед учнів спостерігається суттєва відмінність: під час дистанційного навчання 45,2% мають низький рівень тривожності, 22,4% - середній, 32,4% - високий, тоді як під час очного навчання ці показники складають відповідно 64,3%, 24,5% та 11,2%. Ці результати свідчать про збільшення рівня тривожності учнів під час дистанційного навчання.

Також визначено, що понад половина учнів (64%) проявляють підвищений або високий рівень тривоги під час очного навчання, порівняно з 39% учнів у контексті дистанційного навчання. За шкалою «Фрустрація потреби в досягненні успіху» в умовах дистанційного навчання 60% досліджуваних мають середній рівень, 30% - підвищений, 9% - низький, а решта виявляють високий рівень фрустрації.

Під час очного навчання 50% учнів мають підвищений рівень, 40% - середній, 9% - низький, а решта виявляють високий рівень фрустрації. Ці відмінності вказують на те, що учням під час очного навчання частіше доводиться стикатися з напруженням, що ускладнює реалізацію їхніх потреб у досягненні успіху та отриманні задоволення від навчального процесу.

За показником «Самопочуття» в умовах дистанційного навчання 60% учнів мали середні оцінки, а 40% – високі. Учні, які навчаються очно, виявили схожу тенденцію, тобто 58% – середні оцінки, 38% – високі та 4% – низькі.

За шкалою «Активність» в умовах дистанційного навчання 64% учнів мали середні оцінки, а 36% – високі, а учні, які навчаються очно мають 66% – середні, 29% – високі та 5% – низькі. Це свідчить про властивість учнів активно реагувати на зміни у взаєминах з навколишнім середовищем незалежно від форми навчання.

Також ми вивчили психологічний клімат в колективі. Результати показують, що його рівень в умовах дистанційного навчання нижче, ніж у умовах очного. Це пов'язано з тим, що емоційно-психологічний стан колективу, який відображає взаємини між учнями на емоційному рівні, є менш задовільним при дистанційному навчанні, ніж у школі.

З метою виявлення зв'язку між тривожністю та міжособистісною взаємодією, був проведений кореляційний аналіз. Нами були виявлені кореляційні зв'язки між ситуативною тривожністю та компонентами шкільної тривожності: страх перевірки знань ($r = 0,715$; $p \leq 0,01$), страх не відповідати очікуванням ($r = 0,650$; $p \leq 0,05$) та проблеми у стосунках з вчителями ($r = 0,345$; $p \leq 0,05$). Це свідчить про те, що високий рівень ситуативної тривожності у

підлітків пов'язаний із більш вираженими ознаками тривожності у ситуаціях перевірки знань та стосунків з вчителями, що може негативно вплинути на їхню успішність у навчанні.

Також було виявлено кореляції між компонентами шкільної тривожності та функціональними станами учнів: самопочуттям ($r = -0,315$; $p \leq 0,01$), активністю ($r = -0,402$; $p \leq 0,01$) та настроєм ($r = -0,590$; $p \leq 0,01$). Це вказує на те, що високий рівень тривожності у підлітків пов'язаний з відсутністю стабільного самопочуття та активністю.

У свою чергу (див. рис. 1), психологічний клімат корелює зі страхом не відповідати очікуванням ($r = 0,216$; $p \leq 0,05$), фрустрацією потреби у досягненні успіху ($r = 0,234$; $p \leq 0,01$), страхом самовираження ($r = 0,266$; $p \leq 0,05$). Це свідчить про те, що учні, які навчаються очно схильні до високого рівня шкільної тривожності, що погіршує самопочуття та спричиняє більш інтенсивні негативні емоційні переживання, пов'язані з потребою у самореалізації та виявленні власних можливостей.

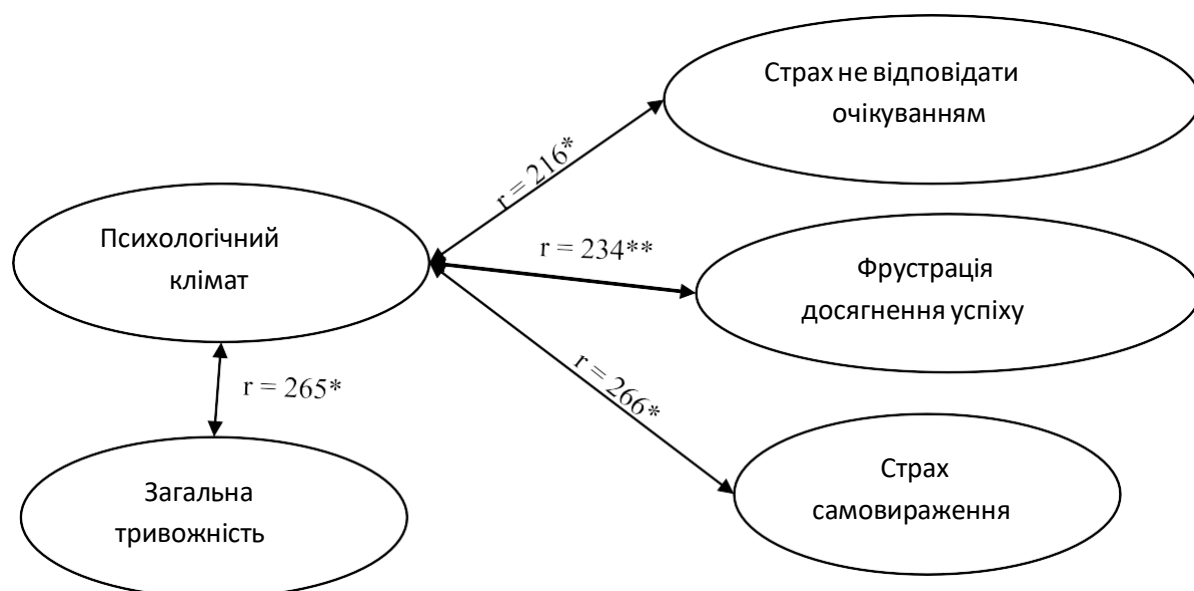


Рисунок 2.1. Взаємозв'язки психологічного клімату класу з компонентами шкільної тривожності серед учнів середнього шкільного віку

Дослідження підтверджує, що учні, які більше цінують групу як самостійну цінність та зацікавлені в успіхах кожного, мають краще самопочуття, що сприяє ефективній міжособистісній взаємодії. У той же час, випадки сприйняття групи як засобу досягнення особистих цілей пов'язані з високим рівнем негативних емоційних переживань та відсутністю саморозкриття, демонстрації своїх можливостей.

Література

1. Галієва О. М. Диференціація понять «тривога» і «тривожність». *Психологія та соціальна робота*. Київ, 2019. Вип. 49. С. 32-48.
2. Колесник М. Тривога та депресія очима фахівців різних спеціальностей. *Український медичний часопис*. 2019. Вип 5. С. 49-51.
3. Кушнір Р. Поведінка людини у формулах і моделях. Дрогобич: Коло, 2017. 160 с.

4. Стрілецька І. І. Особистісна тривожність як складний полідетермінований психічний процес. *Інсайт*: зб. наук. праць студентів, аспірантів та молодих вчених. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2016. Вип. 13. С. 299–301.

5. Халік О. О. Тривожність на початкових етапах професійного становлення особистості. *Проблеми сучасної психології* : зб. наук. пр. КПНУ ім. Івана Огієнка, Ін-т психології Г. С. Костюка АПН України, 2014. Вип. 23. С. 663-676.